

2018-06-07

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten
Johanna Evjen/Malin Skäringer

Rådets möte (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 21 juni 2018

Information om dagordningspunkt

Nummer: 3

Rubrik:

Översyn av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen (883/2004 och 987/2009), Första läsningen

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Beslutspunkt. Rådet ska besluta om en allmän inriktning.

Dokumentbeteckning:

Ännu ej känd

Tidigare dokument:

COM (2016) 815 (KOM:s förslag)

15642/16 + ADD 1 - ADD 8 - COM(2016) 815 final (partiell inriktning antagen av EPSCO 23 oktober 2017)

15642/16 + ADD 1 REV 1 - ADD 8 - COM(2016) 815 final (partiell inriktning antagen av EPSCO 7 december 2017)

WK 14484/2017 INIT (svensk röstningsdeklaration avseende förmåner vid långvarigt vårdbehov)

Faktapromemoria:

Fakta-PM om EU-förslag 2016/17:FPM54 KOM (2016) 815, EU:s förordningar om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Datum för tidigare samråd med EU-nämnden:

24 februari, 21 oktober (rådspromemoria 17-10-18) samt 1 december 2017 (rådspromemoria 17-11-28)

Förslagets innehåll

EPSCO föreslås att anta en allmän inriktning avseende det samlade förslaget om revidering av förordning 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen samt dess tillämpningsförordning 987/2009 (samordningsförordningarna). De föreslagna ändringarna avser i huvudsak fem områden av förordningen: likabehandling, tillämplig lagstiftning/arbete mot fusk och fel, förmåner vid långvarigt vårdbehov, familjeförmåner samt förmåner vid arbetslöshet. Därtill föreslås ett antal ändringar av teknisk och administrativ karaktär.

Förslagen i de olika delarna avser i huvudsak följande:

Likabehandling:

Förhandlingarna har främst handlat om att försöka kodifiera EU-domstolens befintliga rättspraxis rörande likabehandlingsprincipen i förordning 883/2004. Enighet har uppnåtts om kodifiering i de delar som enbart berör vissa förmåner av huvudsakligen biståndskaraktär. Det har däremot inte gått att enas om på vilket sätt domen i mål C-308/14 Kommissionen mot Förenade Kungariket ska införlivas i förordningen. Med anledning av detta innehåller förslaget i denna del enbart ett nytt skäl (skäl 5-a) som hänvisar till EU-domstolens senaste domar, inklusive UK-domen, där likabehandlingsprincipen behandlas och som slår fast att all rättspraxis ska respekteras vid tillämpningen av principen om likabehandling.

Tillämplig lagstiftning:

- a) Stärkta regler för att godkänna att en utsändningssituation föreligger.
- b) Kommissionens förslag om att hänvisa till utstationeringsdirektivet för definition av utsändning har strukits.
- c) I de fall lagvalet (och därmed var avgifter ska betalas och en person ska vara försäkrad) bestäms av företagets omständigheter införs skärpta kriterier för att försvåra för s.k. ”brevlådeföretag” och ”lagvalsshopping”.
- d) Stärkta krav på ett dialogförfarande i de fall felaktiga situationer upptäcks och misstanke finns om att en person varit försäkrad i fel medlemsstat.
- e) Rutiner för ändrat lagval i situationer där det konstaterats att en person varit försäkrad i fel land och ändringar behöver göras retroaktivt med anledning av detta.
- f) Delegation till kommissionen att i en särskild kommitté besluta om enhetliga rutiner, dokument och förfaranden avseende medlemsstaternas hantering av dessa frågor.
- g) Tydliggöranden av den redan etablerade skyldigheten för medlemsstaterna att säkerställa att deras nationella institutioner har kännedom om och korrekt tillämpar unionsrätten.

Förmåner vid långvarigt vårdbehov:

Förslaget innebär att ett tillägg görs i artikel 3.1 så att grenen a) avseende förmåner vid sjukdom även omfattar förmåner vid långvarigt vårdbehov. Det tydliggörs att bestämmelserna för samordning av förmåner vid sjukdom även ska tillämpas för förmåner vid långvarigt vårdbehov. Ett undantag från detta införs vad gäller kontanta förmåner riktade till familjer med barn med funktionsnedsättning. Sådana förmåner ska samordnas enligt bestämmelserna i kapitlet om samordning av familjeförmåner.

Vidare införs en definition av förmåner vid långvarigt vårdbehov samt en särskild definition av ”vårdförmåner” för förmåner vid långvarigt vårdbehov.

Enligt den föreslagna definitionen ska sådana förmåner utgöra förmåner till personer som, till följd av en funktionsnedsättning, för en längre tid har behov av omfattande hjälp från en annan person med sin dagliga livsföring i syfte stödja personen att kunna leva ett självständigt liv.

En lista över vilka förmåner det gäller i respektive medlemsstat kommer tas fram av den Administrativa kommissionen för social trygghet. I denna lista kommer respektive förmån att kategoriseras som kontant- respektive vårdförmån.

Familjeförmåner:

Ändringar görs i kapitlet om samordning av familjeförmåner på så sätt att det klargörs att dessa förmåner utgörs av två underkategorier: Förmåner som avser att täcka en inkomstförlust under föräldraledighet samt övriga familjeförmåner. Förmåner i de två underkategorierna får bara samordnas mot förmåner i samma kategori. Vad gäller den första kategorin får medlemsstater anmäla i en bilaga att den nationella förmånen ska vara en individuell rättighet och rätten till förmånen kan därmed inte härledas till någon som är försäkrad i en annan medlemsstat. Regeringen har anmält den svenska förmånen föräldrapenning till nämnda bilaga.

Förmåner vid arbetslöshet:

- a) En person som flyttat till en medlemsstat och börjat arbeta där måste uppnå en kvalifikationsperiod om en månad för att, om denne blir arbetslös, få sammanlägga försäkringsperioder från en annan medlemsstat för att kunna få rätt till arbetslöshetsförmåner. Om personen ifråga inte uppnått en månad innan hen blir arbetslös ska den föregående medlemsstaten pröva rätten till ersättning, om kvalifikationsperioden på en månad uppnåtts där. Detta innebär att den föregående medlemsstaten i en sådan situation även får tillbaka ansvaret för övriga förmånsslag.
- b) Export av arbetslöshetsförmåner för att söka arbete i en annan medlemsstat begränsas liksom idag till tre månader. En medlemsstat har dock möjlighet att besluta om att exportperioden ska kunna förlängas till hela perioden som förmånen betalas ut.

- c) För gränsarbetare som bor i en medlemsstat, men som arbetar längre tid än tre månader i en annan medlemsstat (arbetslandet), ansvarar arbetslandet för arbetslöshetsförmåner om en sådan person blir helt arbetslös. Som en följd av denna ändring tas bestämmelserna om återbetalning av arbetslöshetsförmåner mellan medlemsstaterna bort.
- d) Personer som får arbetslöshetsförmåner från en medlemsstat och samtidigt arbetar deltid i en annan medlemsstat ska, avseende samtliga förmångrenar som täcks av samordningsförordningarna, omfattas av lagstiftningen i det land som betalar ut arbetslöshetsförmånerna.

Övriga delar:

- a) Regelverket för indrivning blir mer enhetligt med vad som gäller för indrivning av skatter enligt indrivningsdirektivet. Kommissionen delegeras att besluta om föreskrifter med mer ingående detaljer.
- b) Bättre möjligheter för att kvitta felaktiga in- och utbetalningar mellan medlemsstaterna så att färre och mindre återkrav krävs in från enskilda.
- c) Anpassningar i förhållande till den nya dataskyddsförordningen för att institutioner på ett rättssäkert sätt ska kunna dela information med varandra i gränsöverskridande socialförsäkringsärenden.
- d) Kommissionen får befogenhet att besluta om ändringar i bilagorna till förordning 883/2004.
- e) Övergångsbestämmelser.
- f) Genomförandebestämmelser.

Förslag till svensk ståndpunkt

Förslagen rörande likabehandling, tillämplig lagstiftning/ motverka fusk och fel, förmåner vid långvarigt vårdbehov samt familjeförmåner har stämts av med riksdagen vid tidigare tillfällen, i samband med att de partiella allmänna inriktningarna antogs. Tidigare avstämda ståndpunkter i dessa delar kvarstår och regeringen redogör därför i denna promemoria enbart för sin ståndpunkt avseende de delar som ännu inte beslutats i en partiell allmän inriktning samt avseende förslaget om antagandet av en allmän inriktning av förslaget i dess helhet.

Regeringens ståndpunkter lyder mot bakgrund av detta enligt följande:

Regeringen bedömer att de förändringar som följer av utfallet av förhandlingarna avseende arbetslöshetsförmåner i rådsarbetsgruppen i flera delar är av mindre omfattning än de som kommissionen föreslog och kan därmed acceptera förslagen. Regeringen bedömer också att förslagen i återstående delar såsom exempelvis indrivning, dataskydd samt övergångsbestämmelser är rimliga och kan accepteras.

Regeringen bedömer att förhandlingsresultatet motsvarar de målsättningar som regeringen tidigare förankrat hos riksdagen.

Regeringen anser mot bakgrund av detta att Sverige bör kunna stödja en allmän inriktning om revidering av förordning 883/2004 som samordnar de nationella trygghetssystemen vid EPSCO-rådsmötet den 21 juni.

För det fall det blir aktuellt med ändringsförslag bör Sverige kunna godta förslag som innebär ytterligare skärpta regler i syfte att motverka fel och bedrägerier samt i övrigt är förenligt med övriga allmänna målsättningar och ingångsvärden så som regeringen har förankrat med riksdagen.

Regeringen anser emellertid att Sverige inte bör inte godta eventuella ändringsförslag som kan innebära en inskränkning i medlemsstaternas nationella kompetens vad gäller utformandet av de sociala trygghetssystemen eller som innebär att fler förmåner omfattas av bestämmelserna eller att fler förmåner kan betalas ut vid bosättning i annan medlemsstat.

Tidigare behandling i riksdagen

Överläggning med Socialförsäkringsutskottet har ägt rum den 26 januari och den 17 oktober 2017 samt 31 maj 2018.

Socialförsäkringsutskottet har därutöver informerats den 16 maj, 21 september samt 10 oktober 2017 samt den 18 januari och 8 mars 2018. Arbetsmarknadsutskottet har informerats den 24 januari 2017 samt den 23 januari och 12 juni 2018. Socialutskottet har informerats den 31 januari, 19 september, 10 oktober samt 21 november 2017 samt den 31 maj 2018.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 48 FEUF. Beslut fattas med kvalificerad majoritet. Europaparlamentet är medbeslutande.

Europaparlamentets inställning

Ännu ej känd.

Remissinstansernas ståndpunkter

Remissammanställning finns tillgänglig hos Regeringskansliet.

Gällande svenska regler och förslaget effekter på dessa

Förordning (EG) nr. 883/2004 och dess tillämpningsförordning (EG) nr 987/2009 är direkt tillämpliga och gäller som lag i Sverige. För svensk del tillämpas de bl.a. på förmåner som omfattas av socialförsäkringsbalken, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring men också hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Därtill berörs annan nationell lagstiftning såsom socialavgiftslagen (2000:980) vid tillämpningen av dessa förordningar.

Reglerna kommer således som utgångspunkt att tillämpas av svenska myndigheter utan implementering i nationell lagstiftning.

Regeringen bedömer att ordförandeskapets förslag inte innebär någon inskränkning i den nationella kompetensen.

Förslaget om ändringar i familjeförmånskapitlet kommer att omfatta den svenska föräldrapenningen. Denna förmån samordnas idag inte som en familjeförmån, utan som en moderskaps- och faderskapsförmån. Regeringen bedömer dock att förslaget i praktiken inte kommer att innebära någon avsevärd förändring i förhållande till hur den svenska föräldrapenningen samordnas idag.

Förmåner som idag betraktas som förmåner vid långvarigt vårdbehov och som omfattas av samordningsbestämmelserna i förordning 883/2004 är handikappersättning, vårdbidrag, bilstöd samt assistansersättning. Regeringen bedömer att förslaget inte kommer att innebära någon förändring i förhållande till hur dessa förmåner i sak samordnas idag. Däremot kan vissa av dessa förmåner komma att omfattas av det undantag som införs vad gäller kontanta förmåner riktade till familjer med barn med funktionsnedsättning.

Regeringen bedömer att ändringar kan behöva göras i det nationella regelverket som rör rätten till arbetslöshetsersättning för att säkerställa att personer som inte uppnår kvalifikationsperioden på en månad i den stat som de flyttat till och med anledning av detta ska få sin rätt till ersättning prövad av svenska myndigheter inte ska riskera att stå utan rätt till den inkomstrelaterade delen av förmånen.

Budgetära konsekvenser/konsekvensanalys

Någon analys av de budgetära konsekvenserna av förslagen är ännu inte färdigställd.

Övrigt